

Diuseldorfo mugė: spalvingas šokio turgus

2008 09 03

Ingrida Gerbutavičiūtė, Berlynas

Menų faktūra

SPAUSDINTI

ODC/Dance spektaklis „ŽiedasRatasDžiugas“

Šiųmetinė Tarptautinė Šiaurės Reino-Vestfalijos žemių šokio mugė (*Internationale Tanzmesse nrw*), vykusi Diuseldorfe, buvo septinta. Vakariečių patirtis nebe pirmą kartą rengti aukšto lygio šokio mugę kiek nuvylė atsivėrus tiek organizacinėms, tiek meninės programos atrankos spragoms. Nors Šiaurės Reino-Vestfalijos žemių Šiuolaikinio šokio draugijos pirmininkė Anke Brunn ir Tarptautinės šokio mugės direktorius Kajo Nelles galimybę susidaryti asmeninę mugės meninę programą iš 37 šokio spektaklių siūlančių trupių įvardino kaip unikalų kultūrinį veiksma, visgi keturi chaotiški mugės vakarai aiškiai bylojo ką kita.

Šokio pardavėjai, pirkėjai ir atlikėjai

Diuseldorfas, tapęs šokio profesionalų ir mėgėjų, šokio agentų ir šokio organizacijų traukos centru, šiais metais pristatė per 200 mugės dalyvių iš Europos, Šiaurės bei Pietų Amerikos, Pietų Korėjos, Tailando ir Japonijos. Lietuvos stende – Lietuvos šokio informacijos centro, Menų spaustuvės ir pavienių Lietuvos choreografų informacinės brošiūros, katalogai, kompaktiniai diskai. Ypač sveikintinas mūsų šalies dalyvių delegacijos skaičius, kuris šiais metais išaugo net iki 14-os. Džiugu, kad ir mūsų šalies šiuolaikinio šokio teatrų vadybininkai pagaliau turėjo progą susipažinti su šiuo šokio menui ypač reikalingu renginiu; džiugu, jog galėjo tiesiogiai megzti pažintis, ieškoti dar nežinomų festivalių ir šokio platformų bei populiarinti savas trupes. Lietuvai ši šokio mugė buvo svarbi dar ir dėlto, kad į vakarinę spektaklių programą buvo įtrauktas ir choreografės Loretos Juodkaitės bei režisieriaus Valentino Masalskio sukurtas monospektaklis „Salamandros sapnas. Paveikslas“. Spektaklis, jau apkeliavęs daugelį Europos šalių, susižavėjimo bei didžiulio susidomėjimo susilaukė ir Diuseldorfe.

Kaip ir nieko nestokojančiam turgui, taip ir šiai šokio mugei įvairovės netrūko. Daugiau nei 100 mugės stendų varžėsi šokio informacijos pateikimo būdais: spalvine stendų trauka, plokščiaekraniais (arba ne) televizoriais, įmantriais lankstinukais bei kompiuterio atmintinėmis. Nors mūsų pilkai baltas stendas, papuoštas choreografės Loretos Juodkaitės menine nuotrauka, gerokai nublanko prieš šalia įsikūrusį salotiniai rožinį Taivano stendą, lankytojų, besidominčių, kas gi vyksta Lietuvos šiuolaikinio šokio pasaulyje, buvo nemaža. Labiausiai lankytojus traukė raudonas Anželikos Cholinės šokio teatro lankstinukas ir geltonomis prijuostėmis pasipuošusios choreografės Agnijos Šeiko šokėjos televizoriaus ekrane. Didžiulio susidomėjimo susilaukė ir pirmą kartą šiais metais Lietuvoje rengtas šiuolaikinio šokio festivalis vaikams ir jaunimui „Dansema“. Ir nors šiuolaikinis šokis jau yra giliai įleidęs savo istorines šaknis profesionalaus meno dirvoje, paaiškėjo, jog tokio tipo festivalių itin trūksta.

Šiaurės Reino-Vestfalijos žemių kultūros ir ekonomikos forume *Ehrenhof* įsikūręs šokio „turgus“ nelaukė ypatingų pirkėjų, nes vadinamieji stendų darbuotojai – šokio asociacijų atstovai, šokio trupių vadybininkai, choreografai bei atlikėjai – tapo kitų stendų lankytojais bei pagrindiniu šokio mugės srautu. Mugė „mezgė“ vidinį šokio mylėtojų tinklą, „įpindama“ tik vieną kitą lankytoją iš gatvės. Tyliai praslinkti net ir pro mažytį stendą buvo tiesiog neįmanoma. Plačiai besišypsodami „šokio pardavėjai“ lyg užkietėję vadybos asai čiaušė apie choreografo ar trupės sėkmę, gyrė jų idėjinę plotmę, atvirumą naujovėms bei lankstumą.

Susivokti informacijos gausoje nebuvo sunku, – viena vertus, iš čia pat rodomų spektaklių ištraukų aiškėdavo spektaklių pobūdis, kita vertus – spausdintiniuose leidiniuose pateikta informacija išplėsdavo trupių ar choreografų pasirinktą šokio kryptį ir jos idėjinę raišką.

Mugės *motto* „Artumas ir kritiškas atstumas tarp meno ir jo rinkos“ puikiai įvardijo mugės esmę ir beveik savikritiškai apibūdino jos meninę programą. Tiesiogiai antrinant šiam mugės epigrafui, mugės metu artimai bičiuliavomės su choreografais, jų vadybininkais, šokio festivalių rengėjais bei atlikėjais, o vakarinius spektaklius žiūrėjome atsiriboję nuo bet kokios objektyvų spektaklių vertinimą įtakojančios

informacijos.

Scena – betarpiška „saviparduotuvė“

Pasirodyti Tarptautinės Šiaurės Reino-Vestfalijos žemių šokio mugės meninėje programoje reiškė ne tik tarptautinį trupės ar choreografo pripažinimą, bet ir galimybę tiesiogiai „parduoti“ šokio spektaklį. Perpildytose salėse sėdėjo ne tūlas žiūrovas, o mugės dalyviai, choreografai, šokėjai bei festivalių rengėjai ir teatrų direktoriai, kuriems scena buvo tarsi betarpiška šokio „išparduotuvė“. Deja, įdomių ir meniškai brandžių šokio spektaklių buvo nedaug. Didžioji jų dalis kėlė žiovulį, todėl teko stipriai nusivilti spektaklių atrankos kriterijais.

Geriausiu šiųmetinės mugės spektakliu įvardinčiau *Vincent* šokio teatro (Didžioji Britanija) spektaklį „Nutrūkusios stygos“ (*Broken Chords*). Asmeniniais išgyvenimais paremtas kūrinys kėlė įtampą, juoką, žavėjo nepriekaištinga kūnų kontaktų technika, puikia vaidyba ir įdomiu muzikiniu atlikimu. Nepriekaištingas šokėjų gebėjimas įsijausti į kelias skirtingas atlikimo plotmes spektaklį „sūpavo“ nuo tragedijos iki komedijos, subtiliai jungiant maištavimo, priešinimosi, nuolaidumo ir beviltiško juoko scenas. Teatrališkumo spektakliui teikė ir jo scenografija, sukurta pačios Charlotės Vincent. Eilėmis sustatytos medinės kėdės bei didžiulis iš lempų ir jų laidų sukonstruotas sietynas tarsi tiesiogiai metaforizavo žiūrovų parterį. Ypatingai dėmesį traukė atlikėjai Patrycja Kujawska ir Antonas Lukoszevicius, ne tik šokę, vaidinę, bet ir čia pat scenoje groję smuiku bei violončele.

Nuotraukoje - José Besprosvany „Dél Bateriai“. Nuotraukos iš mugės archyvo

Į šokio teatrą panašus buvo ir belgo choreografo José Besprosvany spektaklis „Dél Bateriai“ (*A porpos de Butterfly*). Įdomią idėją – tiesioginę kritiką, nukreiptą prieš Amerikos politiką – choreografas įvilko į Puccinio operos „Madam Bateriai“ kimono. Sumanymas geišą Čio Čio San valdyti tarsi žmogaus dydžio lėlę, scenoje atrodė originaliai, tačiau šokėjo Jipé Lukusa-Kankonde atliekamas Pinkertono vaidmuo gožė savo lėkštumu, nevykusia vaidyba ir prastu šokiu.

Amerikiečių *Alloy* šokio teatras taip pat stengėsi neatsilikti teatrališkumu. Deja, šokėjams sunkiai įkandama vaidyba ne vien „suvėlė“, bet ir absoliučiai nublankino jų rodytą spektaklį „Nutrauktas pasakojimas/ JOKIOS PAGUODOS“ (*The interrupted Narrative/ NO CONSOLATION*). Kančios demonstravimas scenoje (ko amerikiečiai šiuolaikiniame šokyje itin vengia) atrodė stipriai perdėtas, o šokio prasme šis kūrinys taip pat nesudomino. Choreografo Donaldo Brydso sukurtas spektaklis rodėsi lyg tas kiaušinis – nei žalias, nei virtas, nei luptas, nei skustas...

Nei šokio, nei šokio teatro spektakliais nepavadinčiau amerikietės Claire Porter rodytų minimalistinių kūrinių „Žalia suknelė apskritimas“ (*Green Dress Circle*) ir „Lėšų rinkėjas“ (*Fund Raiser*). Pirmasis choreografės kūrinys buvo it mažytis pagalbininkas, leidžiantis žiūrovams susivokti teatre ir sužinoti, kokios gatvės yra už jo ribų. Visa ši informacija buvo subtiliai perpinta kukliais šokio judesiais ir skoningu humoru. Antrasis spektaklis nė kiek nenusileido pirmajam. Padidinusi juoko dozę choreografė ir atlikėja Claire Porter užmynė ant skaudžios šiuolaikinio šokio finansavimo nuospaudos.

Olandų *Anoukvandijk* šokio trupė taip pat pašykštėjo šokio, tačiau betarpiškai įsijautė į karo, smurto ir prievartos temas. Spektaklis „Situacijos“ (*Situations*), pastatytas pagal to paties pavadinimo Hanso van Maneno kūrinį, pritrėkė savo atviru naratyvu. Šiuolaikinė choreografės Anouk van Dijk interpretacija nedaug kuo skyrėsi nuo 1970 m. Nyderlandų nacionaliniam baletui pastatyto spektaklio: scenoje lyg didžiulėje laboratorijoje su realų laiką rodančiu laikrodžiu ir durimis dešiniojoje scenos pusėje (išlaikyta 1970-ųjų metų scenografija) šokėjų kūnai „svarstė“ kolektyvinio smurto, kasdieninio brutalumo, seksualinio išnaudojimo ir humanizmo stokos problemas. Spektaklis kaip karo, smurto ir prievartos kritika gal ir buvo vertas dėmesio, tačiau nuvylė ypač prasta menine įtaiga. Diuseldorfo Šokio namuose rodytos „Situacijos“ susilaukė dvejopos reakcijos: garsių plojimų bei tylaus bambėjimo, – lygiai kaip nusivylimo šūksnių sulaukė ir jų pirmtakas.

Pietų Korėjos šokio vitrinai atstovavo net trys trupės, iš kurių vertas dėmesio tebuvo choreografės Sun-A Lee šokio spektaklis „Vaizduojant sapną“ (*Performing Dream*). 15 minučių trunkanti šokio miniatiūra pasakojo apie nerimastingą atlikėjos sapną prieš būsimą kitos dienos spektaklį. Plastiški šokėjos judesiai, lanksčios rankų bei kojų linijos ir nepriekaištingai „švari“ kompozicija nukėlė į jaudulio kupiną, bet malonų sapną. Kitų dviejų Korėjos trupių *Oh my Life* judesio teatro ir *Choi Kyung Shil* šokio teatro pasirodymai tebuvo improvizaciniu pagrindu sulipdyti spektakliai be aukštos meninės vertės ir labai primenantys pradedančiosios šiuolaikinio šokio trupės kūrinėlius.

Lietuvių stendas mugėje. Autorės nuotrauka

tačiau tik nedaugelis jų pasižymėjo gera choreografija ir prie jos derančia režisūra. Puikiu, nepriekaištingos choreografijos bei teminės kompozicijos spektakliu „Jaunesnysis“ (*Kridt*) galėjo pasigirti choreografas Timas Rushtonas, gvildenęs žmogaus gyvenimo potėpius: abejones, pasitikėjimą, solidarumą, vienišumą ir susivokimą. Nepaprastai dailiu choreografiniu piešiniu išsiskyrė iš Izraelio kilusio choreografo Itziko Galilio spektaklis „Šeši“ (*Six*). Technškai stipriam penkių atlikėjų šokiui antrino didžiulės nešiojamos lentos, žiūrovams čia atverdamos, čia vėl paslėpdamos įvairias matymo perspektyvas. Panašus, tačiau energetiškai silpnesnis buvo Vengrijoje gimusios ir šiuo metu Olandijoje dirbančios choreografės Krisztinos de Châtel kūrinys „Pulsas“ (*Pulse*). Įdomiai atrodė choreografijai pasirinktos geometrinės figūros bei vertikali judesių plotmė. Deja, gerokai pritrūko energijos ir ekspresyvesnių choreografinių derinių; judesių kompoziciją besąlygiškai užgožė vengrų-austrų kompozitoriaus György Ligetti muzika. Prancūzų trupės *Ballet Actuel* rodytas spektaklis „Mėlyna 119“ (*Bleu 119*) nukrypo į grynųjų šokio formų paieškas ir liko vien stipraus, tačiau jokio idėjinio pagrindo neturinčio spektaklio pavyzdžiu. Gan stipriu šokiu pasižymėjo ir Sylvaino Émardo šokio trupė iš Kanados, visgi choreografinių spektaklio klaidų buvo tiek daug, jog valandą trukusio spektaklio „Banga“ (*Wave*) metu iš nuobodulio užsnūdau net tris kartus.

Amerikiečių šokio trupė *ODC/Dance* į mugę atvežė spektaklį „ŽiedasRatasDžiugas“ (*RingRoundRoz!*), nuotaikingai imitavusį vaikiškus žaidimus ir įvairius ratelius. Jei tokio pobūdžio spektaklis būtų sukurtas europiečių, jame neišvengiamai atsirastų verbalinių intarpų, komiško elemento, o su jais ir teatrališkumo. Tačiau amerikiečiai liko ištikimi savajai šiuolaikinio šokio sampratai, todėl šokis spektaklyje buvo nugludintas iki tobulybės. Nyderlandų šokio trupė *Station Zuid* rodė choreografo Edwardo Clugo spektaklį „Šventasis laikas“ (*Sacre du Temps*), kuriam sukurti akstiną davė Stravinskio baletas „Šventasis pavasaris“. Dviejų dalių spektaklis tiesiog prikaustė savo choreografija, gražiu, ypatingai techniškai stipriu šokiu. Analizuodamas laiką ir neišvengiamą jo tėkmę choreografas sukūrė greitą tarsi pats laikas ir labai paveikų spektaklį, atmintyje išliekantį lyg iš spavotų, įvairaus trapumo stikliukų sudėliota mozaika.

Diuseldorfo šokio mugė šiais metais siūlė ne tik vakarinius spektaklius teatruose, bet ir „atviras dirbtuves“ bei performatyviuosius meno kūrinius netradicinėse uždarse ir atvirose erdvėse. Kasdien vidurdienį rodytas *BK Compagnie* atlikėjo Philippo Riveso spektaklis „EVO“, tiesiogiai iliustravo buto šokio techniką bei įprasmino žmogišką dvasingumą, dėmesį prikaustęs „negyvais“ skulptūriškais vaizdiniais. Tačiau originaliausiu ir meniškai labai patraukliu performansu pavadinčiau Danijos šokio trupės *Granhøj Dans* spektaklį „W [dvigubas tu] – povandeninė srovė“ (*W [double you] – UNDERTOW*). Vienu metu žiūrėti spektaklį galėjo tik 18 žiūrovų, nes žiūrėti teko ne sėdint, o atsigulus į virš galvos sukonstruotą stiklinį „ekraną“. Trys šokėjai, įsikūrę trijose plačius vamzdžius primenančiose kolbose, baugino nesuvokiamų kūno pozų choreografija. Ją lydėjo čia pat grojama muzika, bendram reginiui suteikusi sakralumo. Kiek ilgesnė galėjo būti nebent spektaklio pradžia, kuomet sugulus po didžiule pūsta suknia nežemišką jausmą sukėlė pasijonio šiurenimas. Visgi šis choreografo Palles Granhøjaus sukurtas performansas persmelkė tiek vaizdiškai, tiek ir emociškai, nes net ir išėjus į Kapitolijaus teatro kiemą vis dar negalėjome atsitokėti nuo „modernaus“, maloniai sukreičiančio katarsio.

7-oji tarptautinė šokio mugė baigėsi, atnešusi daugybę reginių ir dar daugiau pažinčių. Tikėkimės, jog naudos iš viso to turės ne vienas Lietuvos choreografas ar trupė, tikėkimės, jog ir mūsų šalyje rengiamų šokio festivalių vardas garsiai nuskambės visuose žemynuose.